

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 9080 Școl.

CONCURS.

Din fondurile arhidiecezane au venit în vacanță următoarele stipendii:

1. Fond. Francisc Iosif un stipendiu de 100 cor.
2. Fond. Cologea un stipendiu de 100 cor.
3. Fond. Nicolae Vlad 4 stipendii à 100 cor., pentru conferirea cărora se publică concurs cu termen până inclusive 15/28 August 1912.

Cererile de concurs sunt a se înainta la consistoriul arhidiecezan provezute cu următoarele documente, toate în original:

1. Carte de botez.
2. Testimoniu de școală.
3. Testimoniu de paupertate.
4. Alte eventuale documente recomandatoare.

5. Adeverință dela oficiul parohial despre conduita concurentului și a părinților lui.

Cererile intrate după expirarea termenului de concurs nu se vor lua în considerare.

Sibiu, 26 Iulie 1912.

Consistoriul arhidiecezan.

Scrisoarea Domnului Iászi.

Am primit și am publicat în numărul trecut al ziarului nostru cu multă satisfacție scrisoarea distinsului sociolog și scriitor maghiar, Dr. Iászi Oszkár, interesantă în cuprinsul ei, pentru că în ea vedeam confirmate întru toate părerile exprimate în articolul nostru de fond din numărul 67, care a dat anză domnului Iászi să ne onoreze cu scrisoarea trimisă.

Suntem și noi de părerea, pe care o împărtășește domnul Iászi, că numai o democratizare a țării și a tuturor instituțiilor ei va pu-

tea deschide calea pe seama înțelegerii cu naționalitățile nemaghiare și pe seama împlinirii tuturor dorințelor lor juste, cari nu sunt de altă natură, decât de aceea, de a-și vedea asigurate toate existența și dezvoltarea lor materială și culturală, ca individualități etnice naționale.

Suntem și noi de părerea, că domnia de clasă de astăzi trebuie se înceteze, făcându-se loc pe întreaga linie manifestării voinței libere a întregii populații a țării, care precum contribuie din greu cu sângele și cu averea sa la apărarea patriei comune, e îndreptățită a cere ca se i se dea drept de ingerință și cu privire la conducerea afacerilor de stat, prin introducerea votului universal, egal, direct și secret, la alegerile pentru parlamentul țării și la alegerile municipale.

Mai cerem apoi și noi aceea ce știm, că cere și domnul Iászi, și cer toți aderenții adevăratei democrații: reducerea numărului funcționarilor din patria noastră la minimumul neîncunjunat de lipsă și ștergerea tuturor sinecurilor, create pe seama nemeșilor scăpați, cari după ce au dat destule probe despre nedestoinicie în conducerea afacerilor lor proprii, au fost încredințați cu conducerea afacerilor publice. Suntem adevărați de părerea, că tocmai droaia de funcționari dela noi, al căror număr în alte state nu e nici pe jumătate atât de mare ca la noi, tornează pedecă cea mai mare cu respect la rezolvarea norocoasă a chestiei de naționalitate. Funcționarii, adevărați cei mai hiperzelosi dintre ei, au fost doară totdeauna descoperitori compliciturilor, conspirațiilor, chiar revoluțiilor, ai agitatorilor și ai trădătorilor de patrie printre naționaliști, în scopul de a înăspri raporturile și de a atrage urgia celor dela putere asupra naționaliștilor, atât de primejdioși pentru țară. Și bine înțeles, în interesul lor propriu, știind ei foarte bine, că a-

jungerea la o înțelegere cu naționalitățile ar avea de prima urmare înlocuirea lor imediată cu funcționari luați din sânul poporului, deci delaturarea lor din posturile, cari pentru ei formează izvor de traiu, nu însă totdeauna și pretutindenea și izvor de conștiință și de simț de datorință cu privire la împlinirea misiunii lor, care e aceea, de a fi luminătorii și povătuitorii în bine ai poporului.

Cu toate însă, că avem păreri, în cari ne unim pe deplin cu domnul Iászi, sunt și lucruri, pe cari noi le vedem și le înțelegem altcum, nu așa ca dl Iászi, și asupra acestora vrem să ne espunem vederile, tocmai în urma apropierii dintre noi, și pe temeiul principiului: clara pacta, boni amici!

Noi adevărați nu suntem de părerea, că numai oligarhia, cu întinsele ei latitudini, ar forma pedecă pentru democratizarea țării și pentru realizarea principiului egalei îndreptățiri a naționalităților; ci după noi, afară de ceata numărătoasă a funcționarilor, cari cred, că singura lor misiune este șicanarea și asuprirea naționalităților, mai formează pedecă mare în calea înțelegerii și *capitalismul*, totdeauna năzuitor spre putere, capitalismul, care monopolizează venitele statului, a pus mâna pe întreaga presă maghiară, și face din cetățenii patriei robi puși în serviciile sale, fără deosebire de naționalitate.

În privința aceasta trebuie să dăm dreptate bătrânului și înțeleptului Mocșary, care e de credință, că aceste *elemente nouă*, cari pun mâna pe avere și pe putere, în urma sprinteniei și a forței pe care o reprezintă capitalul lor pus în circulație, formează pentru patria noastră o primejdie cu mult mai mare, decât oricare alta. Și credem, că în privința aceasta și dl Iászi e de o asemenea părere.

Un moment cu mult mai însemnat apoi, care ne privește pe noi mai de aproape, și care ne cam desparte de domnul Iászi, este acela, că după cât am putut noi străbate în spiritul scrierilor domnului Iászi, luptele purtate de dânsul și de consoții sei de principii pentru democratizarea țării sunt îndreptate în parte și în *contra bisericii și autonomiilor lor*, și mai ales în *contra școalelor confesionale*, dorindu-se și cerându-se statisticarea școalelor pe întreaga linie.

Dacă ni s'ar adevărați presupunerea aceasta, atunci ne despart mari și vitale interese pe unii de alții; pentru că noi, Românii, în biserica noastră națională, (care de altcum nu e biserica cu latitudinii, ci e biserica seracă, în schimb însă e o biserica *democratică* în cel mai larg înțeles al cuvântului) și în școala noastră confesională, nu ne aflăm numai mângăerea sufletească, necesară pentru fiecare popor, ca și pentru fiecare individ, ci ele formează totodată și au format pentru noi adevărate fortărețe, menite să ne apere naționalitatea, viața etnică, cultura, tradițiile, și tot ce ne aparține nouă, ca popor român. Singura garanță pozitivă pentru conservarea tuturor bunurilor noastre naționale ne este astăzi *biserica și școala*; deci a le pierde, ori a renunța la ele, ar însemna a ne pierde, ori a renunța la însăși viața noastră de popor muncitor și dornic de cultură, de popor alcătuit de stat în patria aceasta. Iar aceia, cari vreau să ne derime aceste fortărețe, ori cari, cu voea sau fără de voie, dau mână de ajutor celor ce caută să ne le derime: nu pot să ne fie preteni, nici aliați, și noi cauză comună cu ei nu putem să facem.

Ne-am bucura, dacă la ocaziune potrivită, domnul Iászi Oszkár, care credem că nu se va supăra pentru sinceritatea cu care-i vorbim, ca cel mai competent ne-ar lămurii și li-

FOIȘOARĂ.

Dela Academia Română. Concursuri pentru premii. 1912.

(Fine.)

13. Premiul Eliade-Rădulescu de 5000 lei se va da în sesiunea generală din 1916, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Relațiile noastre cu Turcia dela pacea dela Chiocuiu-Cainargi până la proclamarea independenței.

Terminalul prezentării manuscrisurilor este până la 31 Decembrie 1915.

14. Premiul Năsturel de 5000 lei se va da în sesiunea generală din 1916, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Administrația austriacă în Oltenia, Banat și Transilvania până la pacea de Belgrad.

Terminalul prezentării manuscrisurilor este până la 31 Decembrie 1915.

15. Premiul Adamachi de 5000 lei (divizibil) se va da în sesiunea generală din 1917, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Valurile (troiane), drumurile și cetățile romane din toate ținuturile locuite de Români.

Terminalul prezentării manuscrisurilor este până la 31 Decembrie 1916.

16. Premiul Neuschotz de 2000 lei se va da în sesiunea generală din 1917, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Istoria costumului la Români până 1821.

Terminalul prezentării manuscrisurilor este până la 31 Decembrie 1916.

III. Premiile secțiunii științifice.

17. Premiul Lazăr de 5000 lei se va da în sesiunea generală din 1913, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Starea țăranului român din punctul de vedere antropologic, biologic și patologic.

Terminalul prezentării manuscrisurilor este până la 31 Decembrie 1912.

18. Premiul Neuschotz de 2000 lei se va da în sesiunea generală din 1913, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Cromaticăa poporului român, adevărați: modul de a vopsi (bici) țesăturile de lână, mătase, bambas etc., precum și pieile, lemnele, casele, ouăle de Paști, sulimanurile sau substanțele alimentare.

Terminalul prezentării manuscrisurilor este până la 31 Decembrie 1912.

19. Premiul Năsturel de 5000 lei se va da în sesiunea generală din 1914, celei mai bune lucrări scrise în limba română cuprinzând:

mai bune lucrări scrise în limba română cuprinzând:

Studiul țăntarilor din România, ca propagatori ai malariei, și cercetarea mijloacelor practice pentru stingerea acestei boale.

Terminalul prezentării manuscrisurilor este până la 31 Decembrie 1913.

20. Premiul Adamachi de 5000 lei (divizibil) se va da în sesiunea generală din anul 1915, celei mai bune lucrări scrise în limba română cuprinzând:

Studiul chimic al lignitelor indigene și aplicațiile lor în industrie.

Terminalul prezentării manuscrisurilor este până la 31 Decembrie 1914.

21. Premiul Lazăr de 5000 lei se va da în sesiunea generală din 1915, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Politica agrară a României și înrăurirea ce a avut asupra stării economice și sociale a populației rurale.

Terminalul prezentării manuscrisurilor este până la 31 Decembrie 1914.

22. Premiul Lazăr de 5000 lei se va da în sesiunea generală din 1917, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Crustaceele din apele interioare ale României din punctul de vedere sistematic, faunistic și biologic; descrierea și figurarea tuturor speciilor și varietăților, viața lor și raporturile lor față de mediul

în care trăiesc; distribuția lor geografică.

Terminalul prezentării manuscrisurilor este până la 31 Decembrie 1916.

23. Premiul Năsturel de 5000 lei se va da în sesiunea generală din 1917, celei mai bune lucrări scrise în limba română cuprinzând:

Climatografia României bazată pe observațiile până la finele anului 1910.

Terminalul prezentării manuscrisurilor este până la 31 Decembrie 1916.

IV. Comisiuni speciale.

24. Premiul Dacia-România se va da, în sesiunea generală din 1915, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Istoria contractului de asigurare și în special a introducerii lui în România. Deosebirea între asigurările cu primă și asigurările mutuale. Avantajele asigurărilor contra daunelor elementare în țările unde agricultura este principalul izvor de bogăție.

„Valoarea premiului va fi reprezentată prin venitul pe trei ani al fondului de 10.000 lei în efecte oferite de societatea de asigurare „Dacia-România” din București și al capitalizărilor ce se vor putea face eventual, micșorat acest venit cu prelevările prevăzute de art. 35 din statutele Academiei și cu costul tiparului pentru maximum 5 coale de tipar”. (Art. 2 din regulamentul special).

niști cu privire la această nedumire pe care o avem față de lupta pe care o poartă cu condeii pentru democratizarea țării, căreia și noi îi dorim cel mai desevarșit succes.

Congres național. Unele ziare maghiare, iar după ele și ziarul din București, au adus știri, că în curând, pe la finea lunii acesteia, se va ține în Sibiu ori în Arad adunarea națională, ori congresul național al Românilor din statul ungar, pentru a-și stabili partidul național român atitudinea față de situația politică de astăzi. Am fost întrebați și noi, chiar și pe cale telegrafică, dacă cu adevărat se ține adunarea politică a Românilor, când și unde, și am răspuns, că despre vre-o convocare a adunării nu avem nici o cunoștință. Afăm acum, că întreaga știre se reduce la o declarație rău înțeleasă a domnului deputat dietal Dr. St. C. Pop, făcută în fața unui gazetar maghiar, că pe la finea lunii acesteia se va întruni comitetul partidului național român pentru a lua hotărârile necesare, fiindcă i s'au îngrămădit afacerile. Deci comitetul se întrunește, nu adunarea națională.

Salarele învățătorilor confesionali. Învățătorii confesionali din dieceza romano-catolică a Agriei s'au adresat ou o rugare ministrului de culte și instrucțiune publică, cerând ameliorarea soții lor. Domnul ministru le-a răspuns într-o scrisoare, în care le spune următoarele:

„Todeauna am mărturisit, că principiul meu este, ca și învățătorii romano-catolici și în general învățătorii confesionali să fie tratați în asemenea măsură ca și cei de stat. Cu bucurie vă vestesc, că și acum, cu ocaziunea desbaterilor pentru ridicarea salariilor învățătorilor, am luptat din răsuferință, ca principiul susținut de mine să iasă învingător. Deosebirea ce rămâne și de acum înainte între cele două categorii de învățători, e o totul neînsemnată. Nu pot să le asigur învățătorilor confesionali adaus personal, fiindcă acesta are în vedere numai pe funcționarii de stat, dar în schimb voi căuta să fac să dispară și această mică deosebire, asigurând învățătorilor confesionali adaus de scumpețe.”

Declarația aceasta privește sigur și pe învățătorii noștri confesionali!

Legea electorală. Spuneam în numărul trecut, că după o declarație a domnului secretar de stat Némethy, care se află acum în concediu, proiectul de lege despre reformele electorale e gata de tot și la toamnă va putea fi prezentat parlamentului spre votare. Mai spuneau ziarurile din capitală, din cari am luat și noi știrea, cumcă proiectul de lege va mulțumi opoziția, adică e compus cu țineră în vedere a dorințelor ei, și că în el se cuprind și unele surprinderi. Acum spun ziarurile din capitală și aceea, că una dintre surprinderile amintite de domnul secretar de stat Némethy este aceea, că în proiectul de lege despre reformele electorale se dă drept de vot și femeilor. Nu tuturor femeilor, ci acelorora din ele, cari au vre-o calificare superioară, au câștigat vre-o diplomă, ori acelorora, cari având moșii și le administrează singure, deci sunt independente. Primim însă informația din Budapesta, că nici una dintre știrile date de ziarurile din capitală nu corespunde într-un

Termenul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decembrie 1914.

Notă. Concurenților la această a doua serie de premii se pun în vedere următoarele articole din regulamentul votat de Academie la 8 Martie 1906:

Art. 19. Manuscrisurile se vor prezenta la concurs în termenul fixat în art. 3 până la 31 Decembrie fără nume de autor, purtând o deviză sub motto; ele vor fi însoțite de un plic sigilat pe care va fi reproducă deviza sau motto din fruntea manuscriptului și în care se va afla încheierea numelui autorului. Acest plic se va deschide numai dacă lucrarea va fi premiată.

Manuscrisurile cari nu vor fi scrise curat și lizibil, nu vor fi luate în considerare.

Art. 21. Valoarea premiului acordat unei lucrări în manuscris se va număra autorului numai după ce lucrarea premiată va fi tipărită.

Art. 22. Manuscrisurile nepremiate vor fi restituite autorilor, cari le vor cere și își vor dovedi proprietatea la cancelaria Academiei prin deschiderea plicului cu numele lor; manuscrisurile nereclamate în timp de un an dela pronunțarea rezultatului vor rămâne proprietatea Academiei și vor fi încorporate în bibliotecă, în colecțiunea manuscriptelor.

toate adevărului. Proiectul de lege despre reformele electorale e gata numai într-un atitudine, că s'au stabilit aproape toate principiile, pe baza cărora va fi compus. Mai sunt însă unele chestii, cari nu sunt rezolvate, și cari au să treacă la toamnă prin consiliul de miniștri, și anume, chestiile referitoare la restrângerea dreptului electoral în anumite cazuri, precum și chestia extinderii dreptului de vot și asupra femeilor independente ori cu calificare superioară. Dreptul de vot al femeilor e deci numai în idee până acum; dar dacă consiliul de miniștri va accepta ideea, — el va fi trecut în noul proiect de lege, și între alegătorii țării noastre vor putea fi trecute în viitor și vre-o 120.000 de femei. Căci cam atâtea sunt independente, ori cu calificare superioară.

Portul românesc.

Lecția domnului profesor N. Iorga.

Cursurile de vară din Vălenii de munte sunt pe sfârșite. Cei ce participă la ele sunt încântați, după cum ne comunică unul, de vasele și temeinicile cunoștințe, cu cari s'au îmbogățit în săptămânile din urmă, primindu-le într-o frumoasă limbă românească dela cei mai de seamă bărbați de literă și de școală din România. Cu ocaziunea cursurilor de vară s'au ținut și concursuri de porturi românești, cu premii, acordate costumelor celor mai simple și mai originale românești. Duminică în 22 Iulie v. a fost ultimul concurs de porturi, cu care prilej domnul profesor N. Iorga a ținut o conferință, ori o lecție, despre portul nostru românesc, foarte interesantă și instructivă.

D-na spune, că față de portul nostru național au fost în diferite timpuri diverse atitudini. Întâi, o totală neînțelegere a lui. Mai curând străinii au priceput elementele de frumusețe, caracteristice portului nostru național. Cele din urmă colecții de porturi naționale s'au făcut de artiști străini. Un album în acest gen a fost alcătuit de francezul Bouquet. La venirea în țară, M. S. Regele Carol a însărcinat pe pictorul Szatmari de a aduna costume de pretutindeni. Colecția aceasta, lucrată între anii 1866—1870, e foarte frumoasă și foarte rară, posedată actualmente doar de Academie și câțiva amatori. E un obiect al nostru, de-a ne înfăcăra ușor de anumite lucruri, pentru ca apoi tot cu aceeași ușurință să le dăm uitărei.

M. S. Regina, — plăcându-i portul nostru, s'a îmbrăcat în costumul nostru strămoșesc, — și atunci lumea înaltă a imitat-o.

Entusiasmul s'a accentuat. S'au înghetbat societăți pentru cultivarea portului național, societăți ce trăsesă și azi, — fără însă — drept vorbind — a avea o organizare metodică și practică. Nu-i de ajuns numai să existe, dar să se și desvolte. Și moda aceasta a avut o durată. Pațini își mai amintesc acum de moda anului 1880.

A venit vremea însă, să se treacă dela faza de modă la o fază științifică. Ne facem un rău, dacă am atribui prea multă originalitate poporului nostru. Numai o cercetare științifică și în privința portului popular — ca și în privința limbii — poeziei populare — și în tot ce produce poporul, ne va feri de greșeli și scăpa de critica străinilor. Dar națiunea românească e absolut originală. Poezia noastră populară n'are nici o legătură cu a altor popoare. Portul popular nu poate fi profanat, legându-l cu portul altor neamuri. Noi cu simțul de frumusețe, dat de natură nouă, — l-am descoperit. E al nostru și numai al nostru. E născut în vreme bătrâne, odată cu neamul nostru. Părerea de-a confunda portul nostru cu al altor popoare e greșită. Să-l punem în asemănare cu al neamurilor din jurul nostru. Ne vom servi de cărți poștale ilustrate, ce reprezintă costume din diferite țări, — spune dl Iorga auditorilor săi.

Dl Iorga analizează costume după numeroase cărți poștale, planșe și albume, — pe cari apoi le împarte spre a fi examinate și de public. D-na ajunge la concluziile:

În Serbia costumele sunt asemănătoare cu cele românești de prin părțile Mehedințului. Influența modei turcești e caracterizată în special prin bogăția cusăturilor aurite și a felurilor de podoabe. Sunt și împrumuturi ungurești, cum ar fi de pildă tulpănele, ce tind a se răspândi și la noi. Elementele orășenești vin prin unele părți, arătând începutul unei decăderi.

În Bulgaria, de când a ajuns liberă, o atenție deosebită se dă vieții legate de poporul de jos. Cercetările de folklor figurează în rândul întâi al preocupărilor învățătorilor bulgari, și în foarte scurt timp au făcut ce n'am făcut noi într-un timp îndelungat. Portul e asemănător cu al no-

stru. La femei în cap un tulpă, un peptar nu tocmai împodobit, o fotă dintr-o singură unitate, învâltăcută pe corp. Bărbații au căciuli, un sumărăș mic, bernevicei și opinci. În o carte poștală din preajma Sofiei se vede influența distrugătoare orășenească.

Din compararea costumelor din 2 cărți poștale reese frumusețea superioară a unui costum de pe la Ruscio, unde se simte influența portului nostru — față de urâtul și odiosul port din regiunea balcanică.

Dar nu numai elementele de înfrumusețare sunt asemănătoare între portul nostru și cel bulgăresc, ci și numele ce se dă la diferitele părți din costum. Așa e: Românește = Maramă, Bulgărește = Cărpă; Românește = Cojoc, Bulgărește = Cojoc; Românește = Ciorapi, Bulgărește = Călcuni, asemănător cu românescul Călfun din latinește.

Românește = fotă, bulgărește = fotă, ș. a.

În anul trecut s'a făcut o excursiune în Macedonia, sub conducerea d-lor Murgoci și Istrate, și din această excursiune a ieșit o carte intitulată „Macedonia“, cuprinzând multe informații de valoare și fotografii. E cartea lui Francois Lebrune, — care a luat parte la această excursiune.

În portul Aromânilor se găsesc elemente de asemănare și cu portul nostru și cu portul bulgăresc.

În costumul grecesc, cu fustanela și canef, — se recunoaște ușor influența albaneză. Vechiul port grecesc e asemănător cu cel italian. Prin secolul al XIV-lea mulți Albanezi trecând în părți grecești — influența lor a lăsat urme.

Peninsula balcanică ne prezintă deci costume asemănătoare de la un neam la altul, — cu mici deosebiri locale. Asemănarea dintre fondul unitar al portului popoarelor balcanice — și fondul portului nostru, e incontestabilă.

Costumul nostru național e asemănător și cu al popoarelor transcarpatine.

Asemănări găsim la Rușeni. Femeile poartă cojocule și fote asemănătoare cu ale țărancelor române din Bucovina. În portul Sașilor, Ungurilor, și chiar al celor din pută, se vede influența portului românesc.

La Ceangăi partea originală a lor, datorită în special lipsei de gust și neștiinței în a lucra a femeilor lor, — e introdusă elementelor de târg.

Până și în depărtata Suedie găsim asemănări cu portul nostru.

În o carte poștală din Skansen — se văd fote în total asemănătoare cu a țărancelor noastre.

De unde aceste asemănări cu portul popoarelor balcanice? De unde asemănarea portului ruten cu cel din Moldova, a elementelor ungurești din stepă cu elementele românești? Comparând cu portul apusean, o lume deosebită vedem la neamurile apuseane cu porturile lor caracteristice, și o altă lume, — cu totul alte caractere, — aici în răsărit.

De unde asemănarea portului din Suedia cu cel al nostru? De am întreba pe cineva din generația veche, ar zice, că trebuie să fie la mijloc ceva roman; — roman nu-i însă în portul nostru. Costumul nostru e împărțit după diferite părți ale corpului, pe care le îmbracă în părți bine definite. Costumul vechiu grec și roman era dintr-o singură unitate, ce acoperea întregul corp. Grecii și Romanii purtau capul descoperit, sau cel mult aveau pentru anume timpuri o glugă — sau acopereau capul cu o parte din manta. Clima sudică le îngăduia să umble cu capul gol și într-o ușoară îmbrăcăminte. Aspra noastră climă nu îngăduia însă.

Romanii veniți aici s'au mirat văzând căciula purtată în semn distinctiv al puterii lor de șefii triburilor dace și alte căpitani. Costum, ce împarte corpul în părți deosebite, căciula, opinci, sunt lucruri ce n'au fost cunoscute de Romani. Trebuie deci admis, că acest costum al nostru — nu-i nici roman și nici grecesc — asemănător cu al Romanilor, ci e costumul elementului vechiu — al Tracilor, — neamul acela ce a dat tot fondul nostru popular. Ei ni-au lăsat și portul, în liniile lui generale și elementele de înfrumusețare în colorile lui.

Prin Traci se aseamănă portul nostru cu cel din Suedia. Au fost timpuri, când cultura Tracilor a stat vecină cu cea gotică. Hunii venind au împins înspre nord și elemente trace. Și de aici vine această ultimă asemănare în porturi. Și iată, că în fața acestui fapt, sentimentul de umilință față de legătura dintre portul nostru și al neamurilor de peste Dunăre dispăre. Noi suntem urmașii vechilor Traci, continuând o viață în vatra vîșii lor. Portul nostru e al vechilor strămoși, rămas neinfluențat. Și cum reclamăm ori ce piatră romană, ca mărturie a influenței

unui popor din care ne tragem, tot așa trebuie să reclamăm în folosul nostru elementele asemănătoare din diferitele porturi. Atragem acum atenția, — continuă dl Iorga, — asupra regiunilor ce prezintă caracterizări în portul nostru. Chestiune importantă și practică. Costumul nostru popular decade. Gustul strict al orașului pătrunde la sate, nu numai prin rochia țiată după ultima modă, ci și prin felul cum portul popular e privit de orășeni. Stratul de sus reprezintă luxul estrem.

Prin școli, baluri, vizitele orășenilor la sate, se creiază costumul popular fals, ce constă din o nepotrivită combinație a elementelor din diferite regiuni.

Costumul mixt e moartea costumului nostru. Căci costumul nostru popular corespunde luminii din fiecare regiune, împrejurărilor speciale de acolo, și reese din o lungă experiență și un bun gust. E făcut în legătură cu natura și rasa. Iar natura și rasa, trecute prin experiențe de sute de ani, se prezintă sub costume deosebite.

O regiune e Bucovina și partea de munte a Moldovei — până prin Vrancea. Cândva poate o'a fost și dincolo de Siret, — influența străină a nimicit însă trecutul. Costumul constă în aceste părți la femei dintr-o maramă, ce acopere capul, un cojoc pentru vremea de iarnă, o fotă dintr-o singură unitate învârtită în jurul corpului și prinsă de corp cu un brâu. Bărbații are căciula înaltă, sau pălărie cu margini late, cojoc, cămașă mai scurtă, ca în Oltenia, și brâu de piele cu ținte. În Bucovina în elementul de înflorire predomină măgelele. Fluturii nu se întrebunțează. Influența acestui port s'a întins și asupra unor părți ardeleni, în părțile bistrițene și în secuime trece dincolo de Brașov, prin regiunea Făgărașului.

A 2-a regiune de porturi e în ținutul muntean din R-Sărat și până la Olt, și puțin chiar dincolo de Olt, — constând într-o formă mai ușoară, mai redusă a unor elemente din portul moldovean. Colorile sunt apreciate. Acest port suferă în Oltenia foarte multe variațiuni, — imitate în parte prin unele părți corăspunzătoare din Ardeal, ca Sibiu, Hateg etc.

În Mehedinți costumul e în legătură cu costumul din Banat, cu cel din Sărbia și cu diferite elemente turcești.

De ce această variație în Oltenia? Ea e mai conservatoare. Deosebirile dela o vale la alta s'au păstrat mai bine. Ca în Muntenia, unde cu timpul bogata frecvență a șters deosebirile.

În interiorul Ardealului și în părțile Maramureșului e portul mocănesc — cu căciula mare largă — ce se întinde într-o cârta și prin părțile vrâncene.

Prin județele Vlașca, Olt, Ilfov e o luptă între portul vechiu, — dictat de clima caldă și lipsa de timp liber a femeii, mai strâns legată de munca câmpului — și între influența portului muntean.

Că portul popular vine de sus, dela clasa conducătoare, cum e părerea lui Șis-manof — e o idee greșită. Ce ar trebui făcut pentru păstrarea caracterului portului nostru?

Țăranii nu-l mai pot păstra. Mămile femeii, din cauza greutatei traiului, nu mai sunt libere ca în trecut. E nevoie deci de sprijinul societății, al statului. El poate da statul acest ajutor. E dator și e în putere a-l da. În școalele de fete, în locul uniformelor imitate de acum, s'ar putea introduce portul național. Apoi învățătorii și învățătoarele ce trăiesc în mijlocul poporului, ar trebui să-l poarte. Și chiar institutoarele dela oraș purtându-l ar servi de modele pentru îndreptarea gustului strict al femeilor din mahalale. S'ar putea aduce obiectia, că-i scump. Prin trăinicia îndelungată a lui răscumpără însă scumpețea.

Văzând importanța ce se dă portului străbun, femeile dela țară nu l-ar mai nesocoti, și o nouă eră s'ar deschide și pentru frumusețea portului nostru și pentru muna națională, fapt ce ar duce către un alt viitor economic și politic al țării noastre.

Acestea erau ideile, pe cari le-a spus în fața ascultătorilor săi numeroși, domnul profesor N. Iorga, cu iscusința și farmeoul său obicinuit. A fost ascultat, ca totdeauna, cu încordată atențiune și la urmă acleat și aplaudat.

Oficială.

Pentru a putea încheia socotelile despre dotația clerului dela stat pe Sem. II. 1912, On. parohi sunt recercați a trimite, fără amânare, chitanțele „Oficiului cassei arhidiececane“.

Conferențele învățătoarești.

Lucrul manual în școlile primare

de Ioan Sporea,
învăț. dir. în Feldioara.

Lucrul manual în școlile primare a început de vreo câțiva ani să deștepte atențiunea tuturor bărbatilor dedicați învățământului primar, până și în cele mai mici state.

Introducerea unei ocupațiuni manuale, a fost de altcundă totdeauna cerută, de toți pedagogii însemnați: Marele Comenius, adevăratul întemeietor al pedagogiei raționale, cerea în secolul al XVII-lea, ca copiii să învețe cea mai trebuincioasă meserie, fie spre a nu rămânea cu totul necunosători de ceea ce se practică, fie pentru ca să-și imprime în urmă o direcțiune a însușirilor lor naturale. El stabilește chiar în marea sa operă asupra educațiunii, adresată consilierilor tuturor orașelor germane, pentru a-i îndemna pe aceștia să înființeze și să întrețină școli creștine, — un șir întreg de principii, în număr de 11, după cari ar avea să fie predat acest învățământ în școlile germane.

Filosoful Locke spune asemenea, că copiii trebuie să învețe câte o meserie, chiar două de se poate, dar cel puțin una în mod mai complet.

Despre Rousseau se știe apoi, cât de trebuincioasă socotea el învățarea unei meserii, și cum dorea el ca toți copiii, fără deosebire de clasă sau treaptă socială, să se dede la aceste indeletniciri. Influența scrierilor sale se datorează în mare parte tradițiunea multor case domnitore, că principii au să învețe și câte o meserie manuală.

Așa putea prelungi mult lista acestor citațiuni. Cele de până acum însă cred că ajung, pentru a arăta cât de veche și de universal este acest desiderat al pedagogiei: lucrul manual în școală.

Să vedem acum în ce constă însemnătatea și valoarea cea mare, pe care lumea cultă o dă cu atâta simpatie lucrului manual.

Omenirea s'a convins, că omul are însușiri nobile, are puteri de mare valoare, cari se pot întări și cultiva, și această cultură îl ridică pe om mai presus de celelalte ființe de pe pământ, făcându-l stăpânitorul acestora. S'a convins mai departe, că omul cultivat știe să-și pregătească un traiu mai bun și mai fericit pe acest pământ. Din toate acestea experiența a ieșit apoi ideea înființării școlilor. De aici rezultă, că școala, fiind scoasă din practica vieții, trebuie să lucreze pentru viață, adică ea e datoare a cultiva pe om până la cel mai înalt grad de perfecțiune.

Școala însă până înainte de câțiva ani s'a îngrâșit mai mult de pregătirea unei fericiri ideale, și a desconsiderat, spre nefericirea omenirii, o parte însemnată a operei sale, pe care foarte ușor o vom înțelege, dacă vom lua ca obiect al observațiunilor noastre pe micul copilăș în starea cea mai plăpândă a vieții sale.

Fiecare a putut observa, că copilul îndată ce începe a umbla, se îndreaptă către diferitele obiecte, le mișcă, le frânge sau le cioplește în atâtea și atâtea forme. Nu mai încapă nici o îndoială, că mintea lui încă lucrează și mintea îi pune în lucrare mâinile. Știm că de multe ori nici nu se simte că se află copil în casă, deoarece el este ocupat cu planul cum să facă „casă” din coceni de porumb, fără a se răsturna, cum să facă o „grădiniță” sau un „om” de zăpadă sau nămol, etc. Aceasta se poate observa și atunci, când copiii sunt în fașe, căci ei bat din mâini și din picioare, trântesc, aruncă tot ce pot vedea cu ochii și pot apuca cu mâinile.

Dacă ar cerea cineva să-i oprească dela astfel de lucruri, i-ar amăra și nemulțami în așa măsură, că foarte cu greu i-ar putea împăsa.

Din aceste observațiuni ne putem convinge, că omul este destinat pentru lucru, este destinat pentru ocupațiune isprăvită cu mâinile. Nici o ființă omenască nu poate esista în lume, care ar putea zice, că ea nu ar avea trebuință de mâini. Se naște acuma întrebarea, ce oare ce să facem, dacă le avem, și dacă e atât de mare valoarea lor pentru noi, cum să facem ca să nu le lăsăm neexercitate, necultivate?

Un renumit pedagog zice despre însemnătatea mâinilor că: Mâinile omului sunt cele mai nobile instrumente ale sale. Îți poți închipui oare, că spiritul omului ar fi în stare a-și arăta felurile sale puteri, dacă ar fi slăbănogite cele mai bune ale sale instrumente, dacă nu s'ar putea folosi mâinile? Unde e nobilul, oare ar fi în stare să garanteze, că nici odată nu va putea veni în împrejurări, unde se fie silit a-și folosi mâinile sale. Și cât de penibilă trebuie să fie apoi poziția, când îi

trebuie să mănânce, dar nu le are; sau le are, dar nu le poate folosi?

Este mai departe netăgăduit adevărul exprimat de Herbart, (1776—1841) care zice: „Fiecare om trebuie să se deprindă a-și ști întrebuința mâinile. Mâna își are locul său de onoare, pe lângă limbă, spre a ridica pe om peste animale. Mâinile au însemnătate și pentru spirit, adică pentru cultura intelectuală a omului, căci: Ori ce va lucra mâna, ochiul trebuie să vadă și mintea să simtă. Activitatea mâinii este controlată de ochi, căci nici o parte a obiectului nu poate rămânea neobservată, ear observațiunile sunt conduse la spirit.”

Analizând mai de aproape seria a-seasta de lucrări, se poate constata, că: „Mâna lucrând își câștigă forță mai mare, devine mai vânjoasă, mai abilă și mai aplicabilă la toate ocupațiile omului. Ochiul având să vegheze și să observe toate obiectele, — este și el supus la exerciții foarte variate și pe acestea oale devine mai ager, mai viu, mai pătrunzător; tot asemenea și organul auzului și al mirosului.”

Se poate zice deci, că mâna este cheia deștăreții spiritului. Măsimă școlilor de lucru manual din Lipsa caracterizează aceasta cu cuvintele: „Cultivă-ți ochiul și-ți exorciți mâna, căci prin aceasta vei dobândi minte ageră și voință fermă.”

Instrucțiunea teoretică nu influențează aproape de loc asupra agerimei vederii elevului. Esecțiune face singur deșemnul. Și de aceea vederea elevilor școlilor curat intelectuale rămâne defectuoasă. Un om simplu cumpără de ex. un scaun sau o masă, pe care la cumpărare le examinează foarte bine, dar abia după câteva zile vede, că lipsește ceva fie la scaun fie la masă. Aceasta din motivul, că nici o dată nu și-a exercitat ochiul a observa corect lucrurile ce-l înconjoară, și că nu a avut cunoștință practică despre acel lucru, sau altele, ceea ce de sigur l-ar fi pus în poziție momentană de a ști cauza răului.

Salzmann zice că: „Omul care în tinerețe sale nu și-a însușit ore cari deservite, e numai jumătate de om, pentru că e în necurmată dependență de alții.”

Lucrul manual are influența moralizatoare asupra individului. Câți copii desmățați nu își află leutura naturală în ocupațiunile mâinilor. Lipsa de ocupațiune este izvorul tuturor reușărilor; prin urmare ocupațiunea e mijlocul cel mai puternic de a moraliza pe om.

Ioachim Heinrich Campe (1746—1818) zice: „Copiii cari au căzut în greșeli și în întinări de păcate, i-ași ținea așume la lucru, ca prin aceea să capete sângele lor alt curs, corpul să se întărească, fantazia să se ocupe cu imaginațiuni moderate și domoale, și să se abată dela lucrările desfrânate. Aceasta ar fi cea mai sigură metodă vindecătoare.”

Prin lucrările tehnice ne întărim corpul și-l ținem în stare sănătoasă. Apoi este știut, că corpul întărit în forțe sale va fi vesel, viu, și judecat în ager și pătrunzător. Desperarea tradesează o debilitate atât fizică cât și psihică. Rousseau se exprimă așa: „Cu cât e mai slab corpul, cu atât poruncește mai mult, și cu cât e mai tare cu atât e mai ascultător. Copilul e răutăcios, numai pentru că este slab; întăriți-l și va fi bun. Exercițiul corpul nesentent, ca să-l puteți face înțelept și cu minte.”

Să lucreze, să se ocupe, să fugă, să fie tot în mișcare, să fie tare ca un bărbat și în curând va fi și cuminte.”

Prin lucru manual elevul de tinăr se dedă la ordine, esatitate și curățenie. Învățământul teoretic intelectual cu nimis nu poate contribui asupra ordinii, esatității și curățeniei așa de mult, ca lucrul manual, prin care elevul este silit a-și ține instrumentele în ordine și totdeauna curate.

Prin lucrul manual i se dă învățătorului posibilitatea de a cunoaște, că oțtare elev are înolnațiune și pricepere în unul dintre obiectele teoretice intelectuale, d. e. istorie, aritmetică etc., altul din contră va fi mai tare în unul din branșele activității tehnice, și astfel va îndemna pe fiecare să-și continue pregătirea în direcția aceea, către care are chemare specială naturală.

Lucrul manual înlesnește toate lucrările învățătorului. Fizica, geometria, desemnul, ba chiar geografia se pot aduce în legătură intimă cu lucrul manual, și astfel instrucțiunea se simplifică, se ușurează și se consolidează.

Din cele espuse mai sus și anume, din punct de vedere igienic, intelectual, educativ moral, precum și economic, însemnătatea și valoarea lucrului manual se concentrează în următoarele:

Lucrul manual are chemarea de a întregi învățământul, adică de a contribui împreună cu celelalte obiecte de învățământ, ca școala să cultive pe om și să-l facă om întreg, să-i desvolte și să-i per-

fecționeze puterile fizice în egală măsură cu cele spirituale pentru că numai spirit și corp strâns legate între sine, constituie aceea ce se înțelege sub noțiunea de om, care e ființa cea mai perfectă de pe pământ, deci este netăgăduită și mare însemnătatea lucrului manual în școală. (Va urma).

NOUTĂȚI.

Manevrele de toamnă. Planurile manevrelor mari de toamnă sunt stabilite în mod definitiv. Ele se țin în zilele de 8—12 Septembrie, în jurul Măcșului, și sunt conduse de A. Sa Imperială și Regală Arhiducele Francisc Ferdinand, moștenitorul de tron al monarhiei noastre.

Pentru fondul gazetărilor. Domnul G. Fl. Presmereanu, candidat de preot în Brașov, a trimis prin noi zece cor. la fondul gazetărilor români, și anume, întru amintirea iubitei sale surori Elena Onoia, decedată în 24 Iulie v. c.

Îmbunătățirea salarelor episcopesci. În corpul episcopal al protestanților din țara noastră s'a pornit o mișcare în timpul mai nou cu scop de a se îmbunătăți salarul episcopesc, care nu mai corespunde cerințelor de astăzi. Se crede, că mișcarea aceasta în curând are să fie încoronată de succes.

Moștenitorul tronului Japonez. O știre din Tokio spune că împăratul s'a hotărât să trimită pe fiul său la învățătură într-un gimnaziu din Anglia. Principele moștenitor japonez *Michi* va petrece patru ani în străinătate: un an va rămânea în Anglia, apoi se va înscrie la un gimnaziu parisian, unde va sta doi ani, ear în anul ultim are să studieze la o școală din Berlin.

Hymen. Domnul Ioan Duma, candidat de preot, și-a serbat eri, Duminecă, cununia religioasă cu doara *Elena Stanca*, în biserica gr. ort. română din Petroșeni.

Ziar nou. În Joungstown, America, apare un ziar nou românește, „*Glasul Vremii*”, redactat de dl Ioan I. Schiopul, fost redactor la „*Tribuna*”.

Greva birjarilor. Birjarii din Sibiu s'au pus de Vineri în grevă, din motivul că nu le convine noul statut, votat de reprezentanța orașănească și aprobat de guvern, prin care se stabilesc taxele pe cari sunt îndreptățiți a le încasa pentru drumurile făcute.

Furtună mare. Mercuri sara a fost furtună mare pe marea adriatică. Vaporul care a plecat la orele 7 din Fiume la Abazia, a sosit abia cu mare întârziere la locul destinației, și în mijlocul unei panici de nedesoris, pentru că valurile treceau câte odată peste vapor. Mai multe dame de pe vapor au leșinat.

Tumult în biserică. Dumineca trecută s'au petrecut scene sălbatice într-o biserică din orașul italian Sassari. O reuniune, purtând drapelul Italiei, a intrat în biserică. Preoțimea a protestat și a somat reuniunea să îndepărteze deosece treacilor. Oamenii s'au opus, și dearece preoții cereau tot mai energie să scoată drapelul din biserică, cearta a degenerat în bătăi, întreruptă prin sosirea carabinieriilor. Preoții și de astădată au pretins înfătușarea drapelului, jandarmii însă au declarat că steagul are să rămână în biserică. Atunci clerul a refuzat să celebreze liturgia și a părăsit lăcașul divin.

Cât costă alegerile americane. Au apărut datele privitoare la costul alegerilor în luptele electorale din urmă ale Statelor unite. În 1904 fondul comitetului pentru alegerea lui Roosevelt a cheltuit 9 și jumătate milioane coroane; în 1903 comitetul pentru alegerea lui Taft a dat 8 și jumătate milioane de coroane.

Cheltuelile cercetării, făcute în afacerea catastrofei Titanului, cum se vedește din Londra, fac cu totul patru sute de mii de coroane.

Festivități în fabrica lui Krupp. Se anunță din Essen, că Joi s'au început festivități organizate cu ocazia jubileului de o sută de ani dela înființarea fabricii lui Krupp. Împăratul Wilhelm a conferit numeroase distincțiuni funcționarilor aplicați în fabrica aceasta. Familia Krupp a făcut donațiuni în sumă de 14 milioane de mărci pentru scopuri filantropice.

Vlaicu la Alba-Iulia. Duminecă în 18 August, ziua Maiestății Sale, Împăratului și Regelui nostru Francisc Iosif I, aviatorul român domnul *Aurel Vlaicu*, va sbură în Alba-Iulia, unde se fac deja toate pregătirile, ca cât de mulți Români se fie de față și să vadă marea minune, se-vârșită cu atât de frumos succes de un — Român.

Cutremur de pământ. Vineri noaptea s'a simțit în București un puternic cutremur de pământ.

Profesor spărgător. Încă nici nu sunt arestați fapturii asasinatului din New-York, și o nouă faptă senzațională se vedește din acest oraș: profesorul *Gutrey* din Chikago a fost arestat, de oarese s'a dovedit că a organizat numeroase spargeri și furturi în casele milionarilor din New-York. Profesorul a recunoscut, că a pus la cale faptele acestea; dar a adăos, că oțtirea romanilor este, și nu interese materiale l-au îndemnat la comiterea lor. Cercetarea continuă.

Serbări culturale în Dicioșanmărtin. În 28 August n. c., ziua Adormirii Născătoarei de Dumnezeu, se ține în Dicioșanmărtin adunarea generală ordinară a despărțământului de acolo al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”. Cu această ocaziune se aranjează și o expoziție de jocuri naționale, cu împărțire de premii, precum și o petrecere populară. S'au va fi apoi teatru de diletanți. Sub tot decursul serbărilor va sta deschisă o expoziție de lucruri de mână și țesături românești. Doritorii de a participa la serbări sunt rugați a se adresa pentru oțtirea domnului *Anastasiu Beșă*, în Dicioșanmărtin.

Sufragete condamnate. Curtea cu jurați din Dublin a pertractat zilele acestea procesul sufragetelor *Mary Leigh* și *Gladys Evans*, care cu prilejul vizitei ministrului prezident Asquith în 18 Iulie încercaseră să dea foc teatrului regal din Dublin. Sufragetele au fost osândite la cinci ani de muncă silnică. Este cea mai aspră sentință dictată până astăzi sufragetelor.

Foc. Din Oradea mare se știe, că în satul românesc *Ghetea*, aproape de Mărghele, focul a distrus 17 case și a rănit greu patru persoane ocupate la lucrările de stângere. Răniții au fost duși la spitalul din Oradea, unde doi au murit. Clădirile nenorociților n'au fost asigurate.

Cel mai mare onor ar cântărețului. Se anunță din Berlin, că celebrul tenor *Caruso* a subscris un contract, care-i asigură cel mai mare onor ar l-a avut până acum. Conform acestui contract, artistul va cânta în stagiunea viitoare la Buenos-Aires în douăsprezece seri și va primi de fiecare seară 28 de mii de mărci.

Sacrilegiu curios. Un ziar din Carov a fost confiscat, iar redactorul său responsabil pus sub acuză pentru crima de sacrilegiu; ziarul adică a publicat din Moscova o telegramă, unde se spunea că aviatorii din acest oraș și-au ales de patron pe Ilie Procopoul, a cărui icoană a fost așezată în aerodrom.

Nou izvor de radiu. Se știe din Viena, că în loakimsthal s'a descoperit un nou izvor de radiu, a cărui radioactivitate este de patru ori mai mare decât a celorlalte izvoare.

Nou metod de luptă împotriva lăcustelor. Apărarea câmpurilor împotriva lăcustelor este o chestiune de viață pentru economi, mai ales în țările Americii de sud, în Argentina, Paraguay, Bolivia, Uruguay și Brazilia. În locurile acestea se ivesc roiriile de lăcuste în mase atât de formidabile, încât pustiesc cu desăvârșire în câteva minute culturale cele mai înfloritoare. Nori întregi de insecte se lasă uneori în grămezi mari pe liniile oăilor ferate și o-preso trenurile; puterea locomotivei nu este de ajuns pentru a răzbi prin grosul de lăcuste îngrămădit pe șine. Farmerii întrebuințau până acum, în contra năvalei acestor insecte, gratii de sarmă și alte mijloace; însă fără rezultat deosebit. Guvernul a luat acum alte măsuri, și adică, a comandat dela institutul Pasteur din Paris un serum, cu care a vaccinat numeroase lăcuste; iar insectele vaccinate, infectând milioane de alte lăcuste, în 2-3 zile le-au stăpinit. Mijlocul acesta a făcut adevărate minuni în Mexico și Argentina. Se speră, că omenirea prin știință și tehnică va scăpa în timpul cel mai apropiat și de calamitatea aceasta egipteană.

Nr. (261) 1—3

Publicare de licitațiune minuendă.

Pe baza planului de edificare și a preliminarului de spese aprobat prin autoritățile competente superioare, prin aceasta să publică licitațiune minuendă pentru darea în întreprindere a *zidirei școlii române gr. or. din comuna Șaeș, tractul Sighișoara.*

Licitațiunea se va ținea *Duminecă, în 5/18 August* în sala de învățământ a școlii noastre din Șaeș, la orele 2 p. m.

Prețul de strigare este 16.116 cor. 63 fileri, dela care sumă 10% sunt a se depune ca vadiu înainte de începerea licitațiunii la epitropia parohială de aici.

Planul de edificare, preliminarul de spese, precum și alte informațiuni referitoare la edificare și la materialul ce-l dă parohia se pot afla la oficiul parohial din loc.

Toți aceia întreprinzători cari doresc a lua parte la licitare nu sunt în drept a preținde diurne, nici spese de călătorie.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a încheia contractul cu întreprinzătorul în care va avea mai multă încredere.

Contractul de edificare pentru întreprinzător e obligator îndată după subscriere, pentru parohie însă numai după aprobarea Prea Venerabilului Consistor Arhidiecezan.

Șaeș, la 7 August st. n. 1912.

Comitetul parohial:

Ioan Cristea
presb. priz.

Iosif Cristea
epitrop I.

Nicolae Ticușan
inv. notar.

Nr. 679/1912 ppb.

„Văzut!”

Dimitrie Moldovan
protopop.

Szám: 7735/1912.

(259) 1—1

Pályázati hirdetmény.

7735/1912 fj. alisp. sz. Szebenvármegye törvényhatóságánál elhatározás folytán megüresedett, a VII. fizetési osztályba tartozó vármegyei főügyész állásra pályázatot hirdetek.

Felhívom a pályázni óhajtókat, hogy az 1883. évi I. tc. értelmében megkivánt minősítést igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeket a vármegyei főispánhoz címezve, a 125000/902. B. M. sz. rendelettel kiadott V. Ű. sz. 4. §-ában előírt módon 1912 évi szeptember hó 25-ig hozzám terjesszék be.

Nagyszeben, 1912. évi augusztus hó 7-én.

Fabritius
alispán.

Publicare de licitațiune.

Duminecă, în 18 August st. n. 1912 la orele 1 d. am. comuna bisericească evang. lut. A. B. din **Gerdeal** dă în arândă țelina cea mare a bisericii de 203 jugăre catastrale din 1 *Noemvrie 1912 până în 1 Noemvrie 1915.* Prețul de strigare 2200 cor. Vadiu 200 cor.

Ofertele scrise închis dimpreună cu vadiul amintit și cu conținutul deslușirilor fiind condițiunile de licitațiune cunoscute, se primesc până la începutul licitațiunii verbale.

Informațiuni pentru condițiunile licitațiunii se pot lua din cancelaria parohială de acolo.

Gherdeal, (Gerdály, u. p. Nagysink), în 7 August 1912.

Presbiteriul evang. luteran A. B.

(260) 1—1

Nr. 655/1912 protop.

(243) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător la școala noastră confesională gr. or. română din **Rodbav**, protopresbiteratul Agnitei, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima apariție în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Ajutor anual dela biserică 340 cor.
2. Ajutor anual dela P. V. Cons. arhid. 200 cor.
3. 5% repartitie dela popor 15 cor.
4. 4 stângini de lemne socotiți în 45 cor.
5. Cvarțir în natură. Total 600 cor.

Restul de 400 cor., precum și cvinevenalele se vor cere dela stat pe baza documentelor învățătorului ales.

Învățătorul ales va fi dator, fără recompensă specială, să instrueze tinerimea de repetiție și adultă în cântările bisericești și să cânte Dumineca și sărbătoarea în biserică.

Concurenții să aștearnă petițiile lor instruite conform legilor în vigoare subsemnatului oficiu protopopesc în termenul susindicat și să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică, ca să-și arete dexteritatea în cântări și să facă cunoștință cu poporul.

Agnita, 21 Iulie 1912.

Ioachim Muntean
protopop.

Anunț de licitațiune.

Pe baza planului și a preliminarului de spese aprobat de Prea Ven. Consistor arhidiecezan sub Nr. 4537 școl. dtto 7 Aprilie 1911 se publică licitațiune minuendă pentru a se da în întreprindere edificarea școlii gr.-ort. române din **Daia-săs.** (Szászdylya), protopresbiteratul Sighișoarei.

Licitațiunea se va ținea *Duminecă în 12/25 August a. c.* la 1 oară p. m. în edificiul școlii. Prețul de strigare este 7195 cor. 68 fil.

După această sumă are să depună un vadiu de 10% în bani gata sau hârtii de valoare acceptabile.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a alege dintre oferanți pe acela, în care va avea mai multă încredere, fără considerare la suma oferită.

Planul, preliminarul de spese și condițiunile se pot vedea la oficiul parohial.

Refectanții nu au dreptul a pretinde nici un fel de spese ori diurne pentru căștigarea informațiilor, precum nici pentru participare la licitațiune.

Licitațiunea e verbală, însă oferte în scris închise provăzute cu vadiul corăspunzător și cu declarația oferentului că cunoaște condițiunile și să supune lor să primească până la începerea licitațiunii, cari sunt a se da la mâna președintelui comitetului parohial.

Să notează, că peatra și cărămida o dă comuna bisericească.

Contractul de edificare pentru întreprinzător e obligator îndată după subscriere, pentru comuna bisericească însă numai după aprobarea Prea Venerabilului Consistoriu arhidiecezan.

Daia-săs ască, din ședința comitetului parohial ținută la 20 Iulie 1912 st. v.

Ioan Hertioaga
paroh preș. com. par.

Zaharie Fleșar
not. com. par.

Nr. 671/1912 protopresb. „Văzut!”

Dimitrie Moldovan
protopop.

(247) 2—3

Nr. 450/1912.

(245) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confes. gr. or. din **Ludești-Costești** se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental de 600 cor. din repartitie pe popor și 400 cor. ce se va cere ca ajutor dela stat.
 2. Cvarțir în edificiul școlii.
 3. Grădină de legumi în natură.
 4. 2 st. □ lemne de foc.
- Cvinevenalele se vor socoti numai după 5 ani de serviciu la această școală.

Dela concurent se cere să fie cântăreț bun, să conducă strana și să cânte cu copiii răspunsurile liturgice în biserică în Dumineci și sărbători, preferiți vor fi cei ce vor instrua cor bisericesc.

Concurenții au a-și înainta cererile conform normelor în vigoare oficiului subsemnat, înainte de alegere a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare, spre a se face cunoscut poporului.

Orăștie, 21 Iulie 1912.

În conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Nr. 429/1912.

(228) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc la școala noastră confesională din **Vima mare** (Tordavilma), protopresbiteratul Cetății-de-peatră, să publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

- 600 cor. din repartitie dela popor;
- 400 cor. din ajutorul dela stat, care se va cere pe baza documentelor celui ales;
- grădină, cvarțir corespunzător în edificiul școlii și 2 stângini lemne de foc.

Cvinevenalele se vor cere dela stat. Învățătorul ales se îndatorează, — fără altă remunerație specială, — a conduce și a cânta cu elevii la sf. liturgie în Dumineci și sărbători formând cu ei cor bisericesc precum și a providea învățământul în școala de repetiție.

Refectanții la acest post să-și înainteze rugărilor concurs-ale instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în termenul deschis și să se prezinte în comună și biserică pentru cunoștința poporului.

Lăpușul-unguresc, la 6 Iulie 1912. Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Cetății-de-peatră în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Andrei Ludu
adm. protopop.

Nr. 324/1912 protop.

(233) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătoresci vacante din comunele bisericești mai jos însemnate se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Ernea**, cu salariu fundamental de 1000 coroane, și anume: 800 cor. dela comuna bisericească din repartitie, iar 200 cor. din fondurile arhidiececane dimpreună și cvinevenalele ce se vor socoti numai după serviciul de 5 ani prestat la această școală, cvarțir și grădină în natură.

2. **Păucea**, cu salariu fundamental de 1000 coroane, și anume: 400 cor. dela comuna bisericească, din repartitie 200 cor. din fondurile arhidiececane, iar pentru 400 cor. și cvinevenalele recerute se va cere ajutor dela stat, pe baza documentelor învățătorului ales. Relut de cvarțir și grădină.

Doritorii de a ocupa aceste posturi au ași așterne rugărilor lor concursuale instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopopesc în termenul deschis, îndatorati fiind cei aleși a conduce la biserică copiii în Dumineci și sărbători și a cânta cu ei sf. liturgie, iar la trebuință a cânta și la utrenie și a se prezenta poporului în biserică spre a cânta și a face cunoștință cu poporul.

Mediaș, în 10 Iulie 1912.

Oficiul protopopesc gr.-or. al Mediașului în conțelegere cu comitetele parohiale respective.

Romul Mireea
protopop.

Nr. 843/1912 pp.

(234) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala noastră confesională din comuna **Panic** se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 600 cor. din repartitie dela popor solvite în 4 rate 3 lunare, 400 cor. întregire dela stat, ce se va exopera, cvarțir liber în edificiul școlii, lemne de foc și grădină de legume.

Cvinevenalele se vor solvi numai după 5 ani de funcțiune la această școală.

Concurenții au să-și aștearnă suplicele de concurs instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în termenul sus indicat.

Cluj, la 12 Iulie 1912.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Clujului în conțelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

Nr. 448/1912.

(244) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc împreună cu postul cantoral la școala confesională gr. or. română din **Iclandul-mare**, protopopiatul Murașorheului să escrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

- a) 600 coroane repartitie dela popor;
- b) 200 coroane din lada parohială;
- c) 200 coroane ajutor din fondul arhidiecezan, cvarțir și grădină în natură.

Alesul să îndatorează, fără remunerație specială, a conduce elevii la biserică în Dumineci și sărbători, a cânta cu ei la sf. liturgie formând cor bisericesc și ai instrua în grădinărit.

Concurenții au să-și înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopopesc în termenul deschis și să se prezinte la biserică în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a face cunoștință cu poporul.

Murașorheiu, la 21 Iulie 1912.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Stefan Russu
protopresbiter.

De arândat

o moșie în comitatul Selagiu, comuna Gălpăia, 800—1000 jug. arat și pășunat și 400 jugăre pădure, care încă se poate folosi de pășune. Gara ultimă e Zsibó. Ofertele sunt a se trimite la adresa: **Dr. Ștefan Morariu, avocat, Cluj.**

(249) 3—6

Nr. 321/1912. Of. pprezbit.

(240) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc dela școala elementară confesională gr.-or. română din parohia **Negrilești** prin aceasta să publică concurs cu termen de 30 zile, computat dela apariția acestui concurs în „Telegraful Român”.

Dotățiunea împreună cu acest post este salar anual 1000 coroane, din cari 300 cor. dela biserică și 700 cor. din ajutor de stat, promis deja a se asigura pe numele învățătorului care va fi ales, — cvarțir natural în edificiul școlar nou, grădină ori relut și lemne de foc.

Cvinevenaliile să vor acoperi din ajutor de stat fără privire la serviciul de aici ori din alt loc.

Alesul învățător este îndatorat a pune și religiunea. a instrua pe elevii din școala de toate zilele și din cea de repetițiune în cântările bisericești și a cânta cu ei în Dumineci și sărbători.

Concurenții au a și așterne rugărilor instruite conform legilor în vigoare la subsemnatului oficiu protopresbiteral în Deș în termenul deschis și, cu prealabila incunoștințare a mea, a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică parohială pentru a cânta și a se face cunoscuți poporului.

Deș, 18 Iuliu, 1912.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr.-or. Deș în conțelegere cu comitetul parohial competent.

Teodor Herman
protopresbiter.

Nr. 421/1912.

(248) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătoresci amintite mai jos, se publică concurs cu termen de 20 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

1. Postul al II-lea din **Vingard**, cu salariu de 1000 cor. din cassa bisericii, cvarțir de 2 odăi în edificiul școlii, și pentru grădină o soarte de lemne de foc din pădurea bisericii. — Cvinevenalele se compută numai după un serviciu neîntrerupt de 5 ani la această școală. — Dintre concurenți vor fi preferiți conducătorii de cor.

2. Postul al IV-lea din **Pianul de sus** cu salariu de 1000 cor., anume: 500 cor. dela biserică, 450 cor. întregire dela stat și 2 stângini de lemne de foc în valoare de 50 cor., — cvarțir și grădină.

Învățătorii cari vor fi aleși la posturile acestea sunt datori să instrueze copiii în cântări și Dumineca și sărbătoarea să-i conducă și să cânte cu ei la biserică.

Concurenții au să-și înainteze cererile instruite conform normelor din vigoare în termenul statorit, subsemnatului oficiu protopresbiteral, — și înainte de alegere a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântări și a face cunoștință cu poporul.

Sebeș, 23 Iulie 1912.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 490/1912.

(225) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător la școala noastră confesională din **Blașfalău de jos**, tractul Bistriței se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: Salar fundamental de 1000 cor. și anume 600 cor. din repartitie dela popor, iar 400 cor. se vor cere întregire dela stat pe baza documentelor celui ales. — Cortel în natură. — Grădină. — Pentru conferințele învățătoresci 12 cor., iar paușal scripturistic 10 cor. Pentru lemne de foc din care este a se face călzi și școala 48 cor.

Alesul este obligat a instrua atât în școala de toate zilele, cât și în cea de repetiție și a cânta cu elevii și adulții în Dumineci și sărbători liturgia în biserică, apoi va conduce școala de pomărit.

Refectanții la acest post își vor înainta rugărilor instruite cu documentele de lipsă în termenul indicat la oficiul protopresbiteral gr.-or. în Beszterce — Bistrița și în vre o Duminecă sau sărbătoare se pot prezenta în comună spre ași arăta aptitudinile și a face cunoștință poporului.

Bistrița — Beszterce, 1/14 Iulie 1912.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Gregoriu Pletosu
protopresbiter.